

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Частина 2

COMBAT HORTING AND ACTIVITIES OF UKRAINIAN LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES

ІРШІНЬ – 2020

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

***МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ***

Частина 2

**14-15 липня 2020 року
м. Ірпінь**

*Рекомендовано до друку Науково-методичною колегією
Національної федерації бойового хортингу України
(протокол від 24.07.2020 № 7).*

Науковий керівник конференції

Пашко П. В. – ректор Університету державної фіскальної служби України, доктор економічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України.

Організаційний комітет конференції

Голова оргкомітету:

Чмелюк В. В. – кандидат юридичних наук, проректор з питань підготовки кадрів податкової міліції – начальник Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, полковник податкової міліції, учасник бойових дій.

Голова науково-методичної ради оргкомітету:

Єрмоєнко Е. А. – професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, майор десантно-штурмових військ ЗС України, учасник бойових дій.

Заступники голови оргкомітету:

Грищук В. Л. – кандидат юридичних наук, начальник кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, підполковник податкової міліції, учасник бойових дій;

Бухтіяров О. А. – кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій.

Члени оргкомітету:

Параниця С. П. – кандидат юридичних наук, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій;

Антоненко С. А. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Бадьора С. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Гарбовський Л. А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України.

Є80 Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (14–15 липня 2020 року) / уклад.: Е. А. Єрмоєнко. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. Ч. 2. – 872 с.

Збірник містить наукові роботи учасників конференції, дослідження з педагогіки, психології, філософії, історії, теорії і методики викладання бойового хортингу, проведені відповідно до угоди про співпрацю між Національною федерацією бойового хортингу України та Університетом державної фіскальної служби України. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів.

ЗМІСТ

Чмелюк В. В., Єрмоєнко Е. А., Бондарчук В. В. Бойовий хортинг як чинник навчання і професійної підготовки курсантів закладів вищої освіти правоохоронної спрямованості	8
Бобік С. П., Єрмоєнко Е. А., Параниця С. П. Формування професійно-психологічних здібностей співробітників правоохоронних органів у процесі занять бойовим хортингом	23
Єрмоєнко Е. А., Чмелюк В. В., Біла В. Р., Грищук В. Л., Бухтіяров О. А. Національний професійно-прикладний вид спорту України – бойовий хортинг ..	38
Антоненко С. А., Єрмоєнко Е. А., Грищук В. Л. Підготовка професійних захисників України у системі бойового хортингу	52
Єрмоєнко Е. А., Чмелюк В. В., Біла В. Р., Грищук В. Л., Бухтіяров О. А. Оптимізація функціональної підготовки курсантів та співробітників правоохоронних органів за методиками бойового хортингу	62
Грищук В. Л., Єрмоєнко Е. А., Бухтіяров О. А. Службовий обов'язок та етичні цінності правоохоронців як результат виховання у системі бойового хортингу	80
Єрмоєнко Е. А., Біла В. Р., Грищук В. Л., Бухтіяров О. А., Тішин А. В. Впровадження навчальної дисципліни «Бойовий хортинг» у систему освіти України	101
Бухтіяров О. А., Єрмоєнко Е. А., Грищук В. Л. Бойовий хортинг як система підготовки українського професійного воїна-патріота	126
Єрмоєнко Е. А. Особливості базової психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів засобами бойового хортингу	139
Гарбовський Л. А., Єрмоєнко Е. А., Грищук В. Л. Бойовий хортинг і методика викладання у закладах вищої освіти	155
Степура Т. М., Єрмоєнко Е. А., Буток О. В. Бойовий хортинг як засіб формування специфічних психічних властивостей співробітників правоохоронних органів	173
Бондарчук В. В., Єрмоєнко Е. А., Чмелюк В. В. Бойовий хортинг як засіб формування професійно-прикладних якостей курсантів і працівників силових структур	188
Брухно Ю. С., Єрмоєнко Е. А., Грищук В. Л. Бойовий хортинг як засіб формування фізичної культури студентів і курсантів ..	200
Єрмоєнко Е. А. Самозахист як основа бойового хортингу	214
Бондарчук О. Г., Єрмоєнко Е. А., Біла В. Р. Бойовий хортинг для підготовки співробітників правоохоронних органів	226

Combat horting as a factor of education and professional training of cadets of higher education institutions of law enforcement orientation

***Abstract.** The article considers the issues of improving the methods and techniques of training and professional-applied training of cadets of law enforcement specialties of departmental institutions of higher education of Ukraine by means of combat horting to perform tasks of professional and special service-combat activity. The need to orient the process of physical training of future officers to perform official duties in extreme situations. It is concluded that the planning of physical training of cadets of higher education institutions of the law enforcement system should be built taking into account the stages of their professional activities and the rational distribution of the budget allocated for physical training, as well as taking into account the feasibility of the summary effect of several training sessions. Physical training allows you to selectively influence the education of moral and volitional and physical qualities needed by law enforcement officers in their professional activities. Features of professional-applied, physical training of cadets of law enforcement faculties are stated. On the basis of the received data the technique of professionally-applied physical training of cadets in the course of employment by combat horting is developed and experimentally substantiated. The value orientations of cadets in the field of physical culture, the nature and direction of educational material on combat horting, raising the level of self-awareness and responsibility of cadets as subjects of the educational process, the need to form and educate cadets in combat horting as a subject of their own physical culture and future officer.*

***Key words:** combat horting, teaching methods, higher education institution, law enforcement agencies, combat reception, readiness, adaptation, self-defense, blow, throw, capture, detention, coordination, balance, sense of space, motor skills, combat, wrestling, physical training, extreme situation, special actions, methods of detention, methods of protection, methods of escorting, employee, self-defense.*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СПІВРОБІТНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ БОЙОВИМ ХОРТИНГОМ

**Бобік С. П.,
Єрмоєнко Е. А.,
Параниця С. П.**

*Факультет підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції Університету ДФС України*

Актуальність наукового дослідження. Бойовий хортинг у системі підготовки співробітника правоохоронних органів сприяє не тільки підвищенню фізичної та функціональної підготовленості співробітників, а також формуванню у них професійно-психологічних здібностей, які забезпечують їм якісне виконання службово-бойових завдань у процесі правоохоронної діяльності [1–13; 19–31]. Правоохоронна діяльність – це державна діяльність, яку провадять спеціально уповноважені органи з метою охорони права шляхом застосування юридичних заходів впливу із суворим дотриманням встановленого законом порядку. Така діяльність базується не лише на неухильному дотриманні законності у процесі правової діяльності, і потребує удосконалення професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронної сфери під час виконання ними службових обов'язків, адже зрозуміло, що підвищення рівня професійної компетентності правоохоронця сприяє підвищенню ефективності його діяльності в цілому.

Сучасний правоохоронець будь-якого напряму діяльності, який займається бойовим хортингом, має досконало володіти системою професійно-психологічних знань про правоохоронну діяльність, знати закономірності психології поведінки особистості, груп і професійних колективів у сфері правопорядку, набути певних професійно значущих якостей. Ці питання нині потребують ґрунтовного дослідження, адже в умовах докорінної перебудови системи державотворення змінюється стиль службової діяльності фахівців-правоохоронців.

Як відомо, до правоохоронних органів України належать органи прокуратури, внутрішніх справ, служби безпеки, митні органи, органи охорони державного кордону, органи державної податкової служби, державної контрольно-ревізійної служби, рибоохорони, державної лісової охорони й інші органи, які здійснюють правозастосовні та правоохоронні функції.

Загалом професійну діяльність визначають як професію, тобто вид трудової діяльності людини, яка володіє комплексом спеціальних теоретичних знань і практичних навичок, отриманих у результаті спеціальної підготовки та досвіду роботи [14].

Основною одиницею аналізу діяльності є дія, яка визначається як процес, спрямований на реалізацію мети. Мета є образом бажаного результату, що визначає характер і способи дії людини. Мету формує людина, яка реалізує її у професійній діяльності. Мета – найвищий регулятор діяльності, яка з кожним кроком трансформується у певні завдання. Бажання вдосконалювати свою професійну діяльність, тренування дій призводять до формування автоматичних дій – навичок, що не потребують свідомого контролю спеціальних вольових зусиль для їх виконання.

На відміну від навичок бойового хортингу, вміння – це дія, основу якої становить практичне застосування отриманих знань. Вміння формується шляхом вправ (тренінгів). Особливістю вміння виконання техніки прийомів бойового хортингу є те, що певні елементи, рухові дії, операції ще можуть бути недостатньо досконалими (наприклад, тривалими у виконанні або з певними помилками), тобто вміння характеризується меншим ступенем оволодіння робочими операціями, ніж навички.

Виклад основного матеріалу. Рівень розвитку знань, вмінь і навичок визначає загальну підготовленість спортсмена бойового хортингу, культуру праці людини та її професійну майстерність в правоохоронній діяльності. З огляду на те, що професіоналізм і майстерність спеціаліста у правоохоронній галузі ґрунтується на професійно-психологічній компетентності, доцільно розглянути ці поняття детальніше. Розуміння поняття професійної компетентності співробітника правоохоронних органів, який займається бойовим хортингом, потребує насамперед з'ясування його підґрунтя та складових [15–18].

Компетентність (лат. *competent* – здібний) – це, по-перше, володіння компетенцією, а по-друге – володіння знаннями, які дозволяють говорити про будь-що.

У свою чергу, компетенція (лат. *competentia* – належність за правом) – це:

добра обізнаність із будь-яких питань;

коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи;

коло питань, з яких певна людина має знання і досвід або добре обізнана.

Ці визначення хоча і є загальними, проте містять певну неточність: з одного боку враховується досвід і знання, а з іншого – наявне абстрактне поняття «коло питань». У будь-якому випадку компетенція в бойовому хортингу містить сукупність взаємопов'язаних якостей, притаманних особистості (знань, умінь, навичок), а також способів стосовно певного кола предметів і процесів, необхідних для якісної продуктивної діяльності.

У теорії і методиці бойового хортингу, науковій та науково-методичній літературі тлумачення поняття «компетентність» викладається як у широкому, так і у вузькому розумінні. У широкому розумінні компетентність переважно визначають як ступінь зрілості людини, що припускає певний рівень психічного розвитку особистості (навченість і вихованість) та дозволяє людині успішно функціонувати у суспільстві. У вузькому сенсі компетентність розглядають як характеристику діяльності, тобто ступінь «включеності» людини в діяльність, що передбачає ціннісне ставлення до певної діяльності. Компетентна у певній галузі людина володіє необхідними знаннями та здібностями, які дозволяють їй обґрунтовано говорити про цю галузь та ефективно діяти в ній (не слід протиставляти компетентність знанням чи умінням, адже це поняття є ширшим за поняття «знання» чи «уміння», які є його складовими).

Така людина має не лише розуміти сутність проблеми, але й уміти практично її вирішувати. Компетентний спеціаліст залежно від конкретних умов може застосувати певний метод розв'язання проблеми. А отже, «формула компетентності» має такий вигляд: компетентність = мобільність знань + гнучкість методу + критичність мислення.

Таким чином, компетентність можна визначити як адекватну орієнтацію людини у різних галузях її діяльності: бойовому хортингу як виді спорту та системі самозахисту, роботі,

навчанні, культурі, політиці, здоров'ї, середовищі, освіті [32–45]. Така широка оцінка дозволяє визначити професійну компетентність, адже адекватна реакція безпосередньо спрямована на діяльність, оскільки без неї не може бути орієнтації. Зокрема, під професійно важливими особистісними якостями співробітників правоохоронних органів, які займаються бойовим хортингом, слід розуміти такі індивідуальні якості особистості, як особистісно-мотиваційна, загальнокультурна та соціальна компетентність, що сприяють ефективному освоєнню професії у процесі безпосередньої діяльності, успішному виконанню професійних функцій і формуванню професійної компетентності.

До підвидів професійної компетентності правоохоронців, які постійно займаються бойовим хортингом, належать певні знання, уміння, навички та якості, а саме:

методологічна компетентність, що передбачає:

знання принципів, методів, форм, процедур пізнання;

знання загальнонаукової методології, сформованість світогляду;

розвиненість умінь з організації та проведення професійних досліджень;

знання методологічних норм та уміння їх застосовувати у процесі вирішення проблемних ситуацій;

здатність до інноваційної діяльності, наукового обґрунтування, критичного осмислення та творчого застосування деяких концептуальних положень;

уміння прогнозувати, проектувати та управляти процесом професійної діяльності;

практично-діяльнісна компетентність, що передбачає сформованість знань і умінь, потрібних для здійснення розвивальної, діагностичної, організаційної, комунікативної, самоосвітньої діяльності, уміння мотивувати і планувати діяльність, визначати її зміст, здійснювати її аналіз, оцінку та контроль.

Така компетентність передбачає вміння реалізувати свою світоглядну позицію через адекватні їй технології, проводити дослідну діяльність як в бойовому хортингу, так і в правоохоронній роботі тощо;

дидактико-методична компетентність, яку характеризує сформованість знання щодо закономірностей, принципів, методів і засобів навчання, сутності процесу навчання, форм організації навчання, диференціації та індивідуалізації навчання, технології навчання тощо (сформованість цієї компетентності потрібна насамперед тим співробітникам, які виконують функції наставників молодих спеціалістів);

економіко-правова компетентність, що передбачає сформованість умінь і знань основ ринкової економіки, трудових відносин, менеджменту, а також знання законів і підзаконних актів, потрібних для якісного провадження правоохоронної діяльності;

інформаційна компетентність, що передбачає володіння новими інформаційними технологіями, принципами і способами їх використання;

управлінська компетентність, яка передбачає: сформованість знань основ теорії управління; розвиненість інформаційних, аналітичних, організаційних, контрольно-діагностичних умінь, а також умінь планування, координації, регулювання, визначення цілей; розвиненість умінь організувати професійну діяльність підлеглих (особливо важливо для керівників підрозділів), впливати на вчинки та поведінку своїх колег;

комунікативна компетентність, яка передбачає сформованість знань, умінь та якостей особистості, що сприяють ефективній взаємодії з іншими суб'єктами їх професійної діяльності та ефективному перебігу цієї діяльності.

Ще одним необхідним елементом професійної компетентності співробітника правоохоронної структури, який займається бойовим хортингом, є сформованість у нього професійного самоаналізу, що залежить від уміння займати певну позицію, а також оцінки самосвідомості (адекватна оцінка різних аспектів власної діяльності, власної особистості (якостей), власної поведінки, що сприяє продуктивній взаємодії та вирішенню професійних завдань) [46–58].

Вважається, що самосвідомість особистості є усвідомленням, оцінкою людиною свого знання, поведінки, морального складу та інтересів, ідеалів, мотивів поведінки, оцінкою самого себе як чуттєвої істоти, здатної мислити.

Отже, зазначене дає підстави стверджувати, що професійно-психологічна самосвідомість спортсмена бойового хортингу, який працює співробітником правоохоронних органів – це усвідомлення особистістю себе як підготовленого спортсмена бойового хортингу у професійній діяльності правоохоронця, а саме:

усвідомлення своїх потреб, інтересів, прагнень, ціннісних орієнтирів, соціальних ролей і мотивів професійної діяльності;

оцінка своїх професійних можливостей (знань, умінь, навичок і якостей);

співвіднесення професійних можливостей з нормативами – суспільно-значущими вимогами професії;

формування своєї лінії поведінки, власного індивідуального стилю діяльності на основі самооцінки себе як професіонала.

Тобто професійно-психологічну самосвідомість можна розглядати як механізм, який забезпечує саморегулювання особистістю своєї професійної діяльності на основі усвідомлення своїх прагнень і можливостей у цій діяльності. Крім того, професійно-психологічна самосвідомість є показником ступеня оволодіння співробітником правоохоронних органів елементами техніки прийомів бойового хортингу, своєю професією, дає змогу визначити причини своїх успіхів і невдач, вносити потрібні корективи у свою діяльність, визначити перспективи професійного самовдосконалення [59–68]. Важливим компонентом самосвідомості особистості є самооцінка, сутність якої полягає в усвідомленні себе і певного ставлення до себе, тому об'єктивна самооцінка, що безпосередньо впливає на самовиховання, є основним показником сформованості самосвідомості.

У філософському словнику зазначено, що самосвідомість – це «виділення людиною себе з об'єктивного світу, усвідомлення й оцінка свого ставлення до світу, себе як особистості, своїх вчинків, дій, думок і почуттів, бажань та інтересів». Самооцінка є показником власної активності з усвідомлення своїх дій та особистісних якостей, рівня психічного розвитку, рівня самовизначення.

Справжнім джерелом і рушійною силою самосвідомості та її компонентів, у тому числі і самооцінки, є самостійність спортсмена бойового хортингу, який працює співробітником правоохоронних органів. Самосвідомість і самооцінка не бувають стихійними, їх виникнення ґрунтується на попередньому розвитку особистості, спрямованому на пізнання і перетворення як себе, так і суспільства. Самооцінку розглядають не лише як компонент самосвідомості, його «ядро», але і як фундаментальну властивість особистості, що відіграє провідну роль у структурі її мотиваційної сфери, регуляції людиною своєї поведінки і діяльності, формуванні властивостей і якостей особистості: стійкості, критичності та самокритичності, впевненості в собі тощо.

Самооцінка особистості в системі бойового хортингу формується поступово. У своєму розвитку вона проходить кілька етапів, які пов'язані з усвідомленням віку і діяльності суб'єкта – носія самосвідомості [69–78]. Кожний етап передбачає пізнання себе та оцінку своїх сил і можливостей, критичне ставлення до себе і результатів своєї діяльності.

Що стосується співробітника правоохоронних органів, які займаються бойовим хортингом, то сформованість сфери саморегуляції їх професійної компетентності сприяє розвитку такого її підвиду або ключової компетентності, як психологічна компетентність, що передбачає:

знання загальних характеристик особистості (спрямованість, характер, темперамент, здібності тощо);

знання особливостей психологічних процесів (мислення, пам'ять, уява тощо);

знання методів психологічного дослідження для вивчення особистості співрозмовника і діагностики його розвитку;

уміння переносити психологічні знання у реальну професійну діяльність;

володіння способами і прийомами психічної саморегуляції.

Через фізичні та психологічні навантаження в системі бойового хортингу у співробітника правоохоронних органів формуються ключові компетентності професіонала. Важливе значення має й така ключова компетентність, як аутокомпетентність, тобто володіння уміннями і навичками управління вольовою та емоційною сферами, технологіями подолання професійної деструкції, сформованість рефлексії. Отже, якщо у співробітника правоохоронної справи (у тому числі й судового експерта) сформовано зазначені ключові компетентності, то можна говорити про сформованість його професійної компетентності, результатом якої є розвиток індивідуального стилю його діяльності, творчого потенціалу та культури.

Важливим чинником соціального розвитку особистості і невід'ємною складовою її психічної зрілості, крім професійної компетентності, є професіоналізм. Професіоналізм, який визначають як «оволодіння основами та глибинами якої-небудь професії», складається з таких компонентів: – професіоналізм знань; – професіоналізм спілкування; – професіоналізм самовдосконалення.

Професіоналізм знань є підґрунтям формування професіоналізму в цілому, основою цілісної системи під назвою «професіоналізм правоохоронної діяльності». Особливістю його є те, що, наприклад, знання співробітником лише в галузі юриспруденції не є його основною перевагою [79–90]. Професіоналізм знань характеризується високим рівнем компетентності в галузі теоретичних, методологічних, методичних і технологічних знань.

Бойовий хортинг сприяє вихованню у співробітника правоохоронних органів навичок компетентного спілкування. У структурі професіоналізму правоохоронної діяльності особливу роль відіграє професіоналізм спілкування, що передбачає взаємодію суб'єктів професійної (у тому числі експертної) діяльності з метою пізнання та обміну інформацією за допомогою різних засобів комунікацій у процесі сумісної роботи.

З огляду на зазначені у теорії і методиці бойового хортингу складові професіоналізму, професіоналом можна вважати співробітника правоохоронного органу, який відповідає таким критеріям:

особисто тяжіє до професії, мотивований до праці в ній, задоволений нею;

освоює норми, еталони професії, досягає в ній майстерності;

використовує способи й технології, необхідні для ефективної професійної діяльності;

досягає бажаних сьогодні суспільством результатів у своїй професійній діяльності;

прагне індивідуалізувати свою працю, а також усвідомлено розвиває свою індивідуальність засобами професії;

досягає (вже сьогодні) потрібного рівня професійних якостей, знань і умінь;

має й усвідомлює перспективу, зону свого найближчого професійного розвитку, робить все можливе для її реалізації;

відкритий для постійного професійного навчання в правоохоронній діяльності, накопичення досвіду в бойовому хортингу, збагачує досвід професії за рахунок об'єднання всіх комплексних знань і особистого творчого внеску;

соціально активний, порушує питання про потреби професії в процесі обговорень, шукає резерви вирішення проблем усередині професії;

відданий професії, прагне підтримувати її престиж навіть у складних умовах.

Під час психологічного вивчення професійної діяльності правоохоронців, які займаються бойовим хортингом, слід брати до уваги комплекс чинників, що не є ані сталим, ані статичним, модифікуючись під впливом адаптації, мотивації та індивідуального стилю діяльності, проте може бути об'єднаний у дві основні групи:

кваліфікація – відповідність кваліфікаційній характеристиці професії;

психограма – сукупність індивідуально-психологічних і соціально-психологічних характеристик, необхідних для якісного виконання професійних обов'язків.

Кваліфікаційні та психографічні параметри становлять модель спеціаліста, яка містить сукупність рис, що забезпечують ефективно вирішення професійних завдань, і створює можливості для подальшого підвищення кваліфікації та особистісного самовдосконалення.

Загалом, характеризуючи модель спеціаліста в теорії і методиці бойового хортингу, мають на увазі лише ті ознаки, які стосуються його особистості як фахівця певного напрямку, тобто професійно значущі ознаки (властивості та якості). Що стосується співробітника правоохоронних органів, то це насамперед ті ознаки, які сприяють успішному вирішенню практичних завдань і створюють можливості для його саморозвитку з урахуванням потреб практики та перспектив розвитку правоохоронної діяльності [91–99]. Особливої уваги потребують вимоги, які висувають до співробітників правоохоронних органів для забезпечення ефективного провадження службової діяльності: здібності, вміння та особистісні якості.

Здібності:

високий рівень розвитку образного, логічного та аналітичного мислення;

розвинене просторове мислення;

стійкість уваги, концентрації і переключення уваги (здатність упродовж тривалого часу займатися певним видом діяльності і швидко переключатися на інший);

розвиток пам'яті (короткострокової, довгострокової);

математичні здібності;

гарний окомір.

Вміння:

здатність чітко, ясно, лаконічно висловлювати свої думки як в письмовій, так і в усній формі;

здатність швидко аналізувати й обробляти інформацію, що надходить.

Особистісні якості правоохоронця, який займається бойовим хортингом: вміння прогнозувати події, схильність до дослідницької діяльності, спостережливість, відповідальність, старанність, систематичність у праці, терплячість, критичність, уважність, обов'язковість, акуратність, чесність, принциповість, зосередженість, емоційно-вольова стійкість, незалежність, наполегливість, вимогливість до себе та інших.

Не менш важливими є якості, що *заважають ефективній роботі* правоохоронця: розсіювання уваги, неспостережливість, неуважність, безвідповідальність, відсутність аналітичних здібностей, користливість, егоїстичність, швидка втомлюваність. З огляду на розпочатий етап реформування правоохоронних органів результати проведеного аналізу стануть у пригоді під час розробки концепції професійної підготовки співробітників з метою забезпечення цілеспрямованого формування у них професійної-психологічної компетентності.

Психологічні особливості діяльності співробітників правоохоронних органів в екстремальних умовах із застосуванням навичок бойового хортингу

Впродовж останніх років екстремальні ситуації дедалі частіше стають фактом нашого повсякденного життя. Під час громадських заворушень, стихійного лиха, катастрофи чи інших надзвичайних подій найчастіше розвиваються масові психогенні розлади, що вносять дезорганізацію в загальний хід виконання професійних обов'язків співробітників правоохоронних органів. Такі розлади негативно відбиваються й на комунікативному компоненті діяльності поліцейського, що, як в будь-якій діяльності, здійснюється за допомогою мовлення. Проблеми особливостей розвитку мовлення традиційно вивчаються у психології та розглядаються в контексті загального розвитку особистості (Л. С. Виготський, А. В. Запорожець, Д. Б. Ельконін, С. Д. Максименко, О. Н. Леонтьєв, Л. І. Божович та ін.).

Розлого представлені різні складові цього багатогранного процесу: диференціація функцій мовлення, їхній зв'язок із провідною діяльністю, зміна ролі мовленнєвих висловлень щодо дії, становлення форм мовлення й ін. Мовлення – це одна з найскладніших форм вищих психічних функцій. Його характеризують багаторівнева структура, багатозначність, рухливість. Також воно пов'язане з рештою психічних функцій.

Дія основного операційного механізму мовлення відбувається за допомогою осмислення, утримання в пам'яті випереджального відбиття. Цей механізм визначається як єдність двох ланок: механізму складання слів з елементів і складання фраз-повідомлень зі слів. Психологічні й мовні механізми є складним утворенням, в якому усі складові тісно взаємопов'язані. Недивним є інтерес до емоційних станів, який уже півстоліття виявляють такі відомі психологи, лінгвісти, культурологи, як М. Г. Апресян, М. Я. Бліх, К. Е. Ізард, Р. С. Лазарус, О. Н. Леонт'єв, Є. А. Нушикян, Я. Рейковський, В. І. Шаховський, П. М. Якобсон і багато інших.

Об'єктом досліджень стає мовлення в стані емоційної напруженості, яка за низкою характеристик суттєво відрізняється від мовлення людей у звичайному стані. Ці відмінності прослідковуються в характері вибору слів, у специфіці граматичного оформлення висловлювання, в особливостях кінетичної поведінки мовця й у просодичній організації мовлення.

Бойовий хортинг сприяє стабілізації емоційних станів співробітника правоохоронних органів, формує навички психологічного контролю над собою.

У стані емоційної напруги у людей виникають утруднення у формуванні думок і виборі слів, що проявляється в збільшенні кількості пауз, хезитації пошукових слів, семантично не релевантних повторень, заповнених пауз, пошукових жестів, що описують, супроводжують мовлення. Крім того, знижується словникове різноманіття мови, збільшується кількість слів-паразитів, кліше; незавершених висловлювань, зростає кількість некоректованих помилок. У стані афекту змінюються і семантичні, і структурні характеристики діалогічного мовлення. Висока концентрація мовця на власних переживаннях призводить до неадекватного сприйняття мовлення співрозмовника, у результаті чого спілкування стає неповноцінним.

Як правило, у ситуації високої емоційної напруженості людина практично повністю втрачає здатність логічно мислити й розумно діяти, вона лише вихлюпує свої емоції в афективних вигуках. У стані афекту, коли мовні реакції примітивізуються внаслідок гальмування впливу кори головного мозку, мовець майже завжди схильний спочатку виразити свій внутрішній стан у формі вигуків, і лише потім, якщо буде потреба, описати його.

У стані афекту людина припускається таких помилок: вигуки та підсилювальні частки; негативні й неозначені займенники та прислівники; найвищий ступінь прикметників і прислівників-інтенсифікатори; сленг і ідіоматичні кліше; лексичні та граматичні синоніми; паралелізми; повтори; парцельовані конструкції; усічені (елиптичні) речення. Зазначені явища належать до загальних ознак емоційності мовлення, але тільки в афективному мовленні вони присутні в «концентрованому» вигляді: коли дві, три й більше ознак сполучаються в одній фразі, багаторазово підсилюючи її емотивне навантаження.

Для афективного мовлення властиве комбіноване використання засобів інтенсифікації різних рівнів. Таким чином, афективне мовлення характеризує мимовільна плутаність, різкі зміни темпу говоріння, що проявляються у двох крайностях: перше – це або повільне «заїкувате» мовлення, мовець говорить із труднощами й не завжди успішно добирає слова; друге – надто швидке говоріння, що характеризується майже повною відсутністю пауз між значенневими групами.

Контрастний темп доповнюється контрастною гучністю, яка може бути підвищеною або доходити до шепоту, а також контрастами тонального рівня й голосового діапазону. Висота тону мовця у стані афекту та його голосовий діапазон ніколи не характеризуються середніми показниками, мовець або говорить на високих нотах, максимально розширюючи свій діапазон, або опускається до низького тонального рівня й у цьому випадку використовує вузький діапазон голосу.

У стані емоційної напруженості, мовець особливо зацікавлений у тому, щоб вплинути на поведінку слухача в бажаному для нього напрямі, він переважно надає своєму мовленню афективного забарвлення, знаючи із власного мовного досвіду, що «афективне мовлення – кращий спосіб переконання у своїй думці співрозмовника».

1. Коливання частоти тону й інтенсивності мовного сигналу.

2. Різкі перепади загального темпу мови.

3. Зростання темпу артикуляції.

4. Зміна тривалості латентного періоду реакції на репліку співрозмовника.

5. Виникнення помилок в артикуляції звуків поряд з підкреслено посиленою вимовою, що часом переходять у скандування.

Зміни в характеристиках мовлення у стані емоційної напруженості, обумовлені особливостями нейрофізіологічних механізмів емоційних станів. У стані емоційної напруженості під впливом імпульсів, переданих через ретикуляторну формацію й лімбічну кору до гіпоталамуса, останній дає майже максимальні розряди, які, у свою чергу, впливають на нову кору, викликаючи «функціональну декортикацію». Це явище виникає за рахунок надмірного генералізованого порушення кори, що у свою чергу порушує її диференціальну діяльність, необхідну для уваги й вищих психічних процесів, і суттєво впливає на процес мислення.

Логічно припустити, що саме це надмірне генералізоване порушення кори головного мозку, і зокрема її лобових відділів, що беруть участь в усвідомленні стресових ситуацій, а також надмірне порушення області «гіпокампового кола», пов'язаного з лобовою корою функціонально, зумовлює особливості поведінки людини в стані емоційної напруженості та деякі специфічні особливості її мовлення.

Таким чином, конструкції емоційної напруженості співробітника правоохоронних органів, який займається бойовим хортингом і виконує правоохоронні функції, стресу, афекту в сучасній мові мають цілу низку властивостей на всіх мовних рівнях і повинні зайняти особливе місце в підготовці співробітників правоохоронних органів.

Психологічні чинники професійної комунікативної компетенції співробітників правоохоронних органів, які займаються бойовим хортингом

Розвиток українського суспільства та вихід державного устрою України на рівень європейських країн потребує підвищення професіоналізму серед персоналу правоохоронних органів. Пріоритетним напрямом роботи органів внутрішніх справ є захист та допомога населенню. Успіх у реалізації цього завдання у великій мірі залежить від уміння правоохоронців належним чином спілкуватись з різними верствами населення, колегами, начальниками та представниками засобів масової інформації, тому на першому плані службової підготовки співробітників правоохоронних органів стоїть питання підвищення комунікативної компетенції правоохоронців.

Формування комунікативної компетенції спортсмена, людини професії є актуальною проблемою психології бойового хортингу, теорії та методики виду спорту, вирішення якої має важливе значення як для кожної конкретної людини, так і для суспільства в цілому. Безпосередньо вивчення комунікативної компетентності особистості має наукове значення. Підґрунтям у вирішенні проблеми підготовки співробітників поліції до професійної комунікації є філософські та психологічні концепції спілкування. Перш ніж приступити до розгляду змісту професійної комунікативної компетентності співробітника правоохоронних органів необхідно, в першу чергу, визначити, що таке компетентність у професійній діяльності.

Слід зазначити, що на сьогодні відсутнє однозначне визначення поняття компетентності в професійній діяльності співробітників правоохоронних органів. Огляд психологічної літератури й інших інформаційних джерел, присвячених цій проблемі, показує, що можна виділити кілька підходів до визначення поняття «компетентність у професійній діяльності». Так, наприклад, закордонними дослідниками таке поняття найчастіше розглядається як «поглиблене знання», «стан адекватного виконання завдання», «здатність до актуального виконання діяльності», «ефективність дій».

Одним з найпоширеніших визначень розглянутого терміну у теорії і методиці бойового хортингу та вітчизняній психологічній літературі є наступне: «якість, властивість або стан фахівця, що забезпечує разом або окремо його фізичну, психічну й духовну відповідність

необхідності, потребі, вимогам певної професії, спеціальності, стандартам кваліфікації, службової посади, яка обіймається або виконується». У представників різних наукових підходів зустрічаються всілякі трактування поняття «професійної компетентності». Деякі автори вважають, що професійна компетентність включає такі особистісні якості, як ініціативність, відповідальність, працьовитість, цілеспрямованість, упевненість у собі.

Інші гадають, що необхідно включити до структури компетентності й мотиваційно-ціннісну сферу, яка значною мірою визначає рівень оволодіння знаннями. Таким чином, перераховані складові комунікативної компетентності в професійній діяльності означають зрілість людини в професійній діяльності, професійнім спілкуванні, становленні особистості професіонала, його індивідуальності. У педагогічних працях фахівців Національної федерації бойового хортингу України зазначається, що ідея використання компетентнісного підходу ґрунтується на положенні, в якому теорія без її якісного діяльнісного втілення не гарантує ефективної професійної підготовки.

Професійні знання – це професійно важлива інформація, що стала надбанням свідомості (у тому числі пам'яті фахівця). Спираючись на знання, професіонал розбирається в житті, правовій сфері, обстановці, планує рішення завдань, що стоять перед ним, обмірковує шляхи виконання службових функцій, вивчає виникаючі проблеми, намічає цілі і задачі їх вирішення, вибирає способи дій, контролює і оцінює свою поведінку. Чим глибше і ґрунтовніше він розуміє все це, тим вище його професіоналізм, тим успішніша його діяльність.

Комунікативна діяльність правоохоронних органів – це складна, багатопланова діяльність щодо встановлення та розвитку контактів із представниками різних вікових, професійних, культурних, етнічних груп, а також з особами, психічний стан яких непередбачуваний (потерпілі, підозрювані, свідки), що відбувається за несприятливих умов та обставин, породжена виконанням службового обов'язку в боротьбі зі злочинністю, захисту від протиправних посягань на життя та здоров'я, прав та свобод громадян, державного устрою та громадського порядку; містить обмін інформацією, вироблення єдиної стратегії взаємодії, сприйняття та розуміння іншої людини.

Психологічна компетентність за теорією і методикою бойового хортингу є одним із видів соціальної компетентності і набуває виняткового значення для здійснення професійної діяльності правоохоронця. Ця компетентність ґрунтується на особистісній спроможності застосовувати набуті знання, уміння і навички у особистісній, соціальній та професійній життєдіяльності. Також це особистісна здатність до адекватної самооцінки та самоусвідомлення себе через образ «Я», та ототожнення себе з результатами своєї діяльності. Особистість повинна добре розуміти себе, свої особливості характеру, «слабкі» та «сильні» властивості характеру й темпераменту, повинна приймати себе такою, якою вона є, а у разі необхідності корегувати свої недоліки.

В теорії і методиці бойового хортингу виокремлюють такі складові комунікативної компетентності:

орієнтованість у різноманітних ситуаціях спілкування, яка заснована на знаннях і життєвому досвіді індивіда;

спроможність ефективно взаємодіяти з оточенням завдяки розумінню себе й інших при постійній видозміні психічних станів, міжособистісних відносин і умов соціального середовища;

адекватна орієнтація людини в самій собі – власному психологічному потенціалі, потенціалі партнера, у ситуації;

готовність і уміння будувати контакт з людьми;

внутрішні засоби регуляції комунікативних дій;

знання, уміння і навички конструктивного спілкування;

внутрішні ресурси, необхідні для побудови ефективної комунікативної дії у визначеному колі ситуацій міжособистісної взаємодії.

Таким чином, комунікативна компетентність постає як структурний феномен, що містить як складові цінності, мотиви, установки, соціально-психологічні стереотипи, знання, уміння, навички.

Пріоритетним завданням для підвищення рівня комунікативної сторони спілкування правників правоохоронних органів, які займаються бойовим хортингом, є вироблення стійких навичок та вміння творчо мислити, швидко орієнтуватись у великій кількості професійної інформації, поповнювати свої знання, працювати над саморозвитком, реалізувати власні творчі можливості, читати фахову літературу та поповнювати свій словниковий запас, вдосконалювати набуті знання. Однією з найважливіших психологічних особливостей спілкування в органах внутрішніх справ є його професійна спрямованість, пов'язана з необхідністю встановлення осіб, які вчинили злочини, свідків, потерпілих, тобто існує певна заданість параметрів та алгоритмів спілкування.

З боку співробітників – це встановлення істини, а з боку злочинців – приховування обставин злочину, прагнення уникнути відповідальності, дати помилкову інформацію. Характерною особливістю спілкування співробітників в таких умовах є нормативність. Наприклад, спілкування слідчого з підслідним регламентоване нормами процесуального законодавства. Ще однією важливою ознакою комунікативної компетентності співробітника правоохоронних органів, який займається бойовим хортингом, є комунікативна емоційність. На відміну від не комунікативної, така емоційність має свідомий характер.

Комунікативна емоційність – це здатність комунікативної особистості свідомо керувати вербальним і невербальним проявом емоцій та пропускати їх через соціальні, ситуативні та інші фільтри у процесі спілкування і залежно від них «упаковувати» ті самі емоції в різні вербальні та невербальні форми або ж не «пускати» їх у процес спілкування.

Отже, комунікативна особистість співробітника правоохоронних органів, який займається бойовим хортингом – це гнучка система, що розвивається під впливом різноманітних соціальних і психологічних чинників, серед яких: когнітивний, ціннісно-мотиваційний, комунікативний, рефлексивний, прагматичний і технологічний чинники, а також соціальний статус, позиція у службовій ієрархії та ситуативні чинники службового спілкування. Саме від ступеня володіння співробітниками правоохоронних органів навичками комунікативної компетентності залежить якісне здійснення ними безконфліктного ділового спілкування і, як наслідок – позитивні результати у вивченні бойового хортингу та професійній діяльності.

Висновок. Проведена експериментальна робота показала, що формування професійно-психологічних здібностей співробітників правоохоронних органів у процесі занять бойовим хортингом, організація фізичної підготовки курсантів на основі застосування спеціально орієнтованих на майбутню службово-бойову діяльність тренувальних методик бойового хортингу, вивчення спеціальних прийомів і дій залежить від якості і послідовності проведення ряду конкретних педагогічних заходів індивідуального та колективного характеру, об'єднаних в єдину науково обґрунтовану програму підготовки курсантів.

Перспективи подальшого дослідження. Подальша робота над формуванням професійно-психологічних здібностей співробітників правоохоронних органів у процесі занять бойовим хортингом, удосконаленням професійно-прикладної фізичної підготовки студентів і курсантів правоохоронних спеціальностей, вихованням фізичної культури та основ здоров'я студентів і курсантів, вдосконаленням знань і умінь щодо здоров'язберезувальних технологій бойового хортингу, формуванням цінностей здорового життя студентської і курсантської молоді засобами бойового хортингу у констатувальному, формувальному та контрольному експериментах буде конкретизована в результатах дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабурнич С. А. Професіограма спортивного судді з бойового хортингу / С. А. Бабурнич, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 343–353.
2. Бойовий хортинг – національний вид спорту і школа підготовки українського воїна / І. Суліма, Е. Єрмоєнко, К. Кукушкін, С. Полторацький // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 71–82.

3. Бойовий хортинг – система національно-патріотичного виховання дітей та молоді / О. Бухтіяров, Е. Єрмоєнко, О. Буток, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 61–70.
4. Бойовий хортинг – фундаментальний осередок воїнських традицій української землі / С. Параниця, Е. Єрмоєнко, Г. Коломоєць, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 105–115.
5. Бойовий хортинг у впровадженні науково-методичної літератури з рекреації, фізичної реабілітації і художніх творів спортсменами підліткового та студентського віку / С. Бадьора, Е. Єрмоєнко, М. Тимчик, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць. – 2018. – Вип. 9. – С. 190–199.
6. Бойовий хортинг у закладах загальної середньої освіти / О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко, Ю. В. Черпак, І. В. Суліма // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіт», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 544–553.
7. Бойовий хортинг у комплексі функціональної та професійної підготовки курсантів до служби в правоохоронних органах / В. А. Гришук, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк, В. Р. Біла, О. А. Бухтіяров // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 14–28.
8. Бойовий хортинг у методиці вдосконалення силових якостей спортсменів різного віку / А. Литвиненко, Е. Єрмоєнко, О. Остапенко, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 214–222.
9. Бойовий хортинг у програмі навчання і професійно-прикладної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей закладів вищої освіти України / В. Біла, Е. Єрмоєнко, В. Гришук, О. Бухтіяров // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 6–19.
10. Бойовий хортинг у системі підготовки співробітників правоохоронних органів до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла, В. В. Бондарчук, С. П. Бобік // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіт», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 513–527.
11. Бойовий хортинг у системі фізичного виховання студентів і курсантів / Е. Єрмоєнко, В. Чмелюк, В. Біла, В. Гришук // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 52–60.
12. Бойовий хортинг у системі фізичного виховання студентів і курсантів / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла, В. А. Гришук, О. А. Бухтіяров // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 72–95.
13. Бойовий хортинг як засіб виховання справедливості в молодших школярів у процесі гурткових занять / С. Болтвінець, Е. Єрмоєнко, О. Остряньська, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 148–160.
14. Бойовий хортинг як засіб військово-прикладної та фізичної підготовки особового складу підрозділів з протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / Е. А. Єрмоєнко, С. С. Полторацький, І. В. Суліма, О. І. Марченко // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 43–58.
15. Бойовий хортинг як засіб фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів / О. Буток, Е. Єрмоєнко, С. Болтвінець, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 220–231.
16. Бойовий хортинг як засіб формування в школярів фізичних здібностей як основи тверезого способу життя в майбутній життєдіяльності / О. Остапенко, М. Зубалій, Е. Єрмоєнко, М. Тимчик // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 166–172.
17. Бойовий хортинг як система морально-етичного виховання особистості / Т. Федорченко, Е. Єрмоєнко, І. Суліма, С. Полторацький // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 42–51.
18. Гречана Л. О. Бойовий хортинг у системі початкової школи закладів загальної середньої освіти / Л. О. Гречана, Е. А. Єрмоєнко, С. М. Солодько // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіт», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 554–563.
19. Гришук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної підготовки правоохоронців до виконання службово-бойових завдань з протидії контрабанді у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. Л. Гришук, Е. А. Єрмоєнко, О. А. Бухтіяров // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 59–73.
20. Гришук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної, функціональної підготовки студентів, курсантів і слухачів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / В. Л. Гришук, Е. А. Єрмоєнко // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіт», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 537–544.

21. Довгань Н. Бойовий хортинг як інструмент соціалізації студентів закладів вищої освіти / Н. Довгань, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 177–186.
22. Єрмоєнко В. Засоби профілактики основних стоматологічних захворювань у студентів, курсантів, спортсменів бойового хортингу та співробітників правоохоронних органів / В. Єрмоєнко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 116–126.
23. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – професійно-прикладний вид спорту правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 203 с.
24. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг у системі професійної підготовки співробітників правоохоронних органів / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 28–40.
25. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як ефективний засіб військово-патріотичного виховання школярів і студентів / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 31–39.
26. Єрмоєнко Е. Бойовий хортинг як засіб оптимізації функціональної підготовки студентів і курсантів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 19–33.
27. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Нац. федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 138 с.
28. Єрмоєнко Е. Витоки та історія розвитку бойового хортингу в Україні і за кордоном / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 55–70.
29. Єрмоєнко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт». – 2019. – Вип. 10 (118). – 2019. – С. 49–56.
30. Єрмоєнко Е. А. Виховна система бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2018. – Вип. 9. – С. 156–171.
31. Єрмоєнко Е. А. Виховний потенціал бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 360 с.
32. Єрмоєнко Е. А. Виховний потенціал та філософська основа бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 147–157.
33. Єрмоєнко Е. А. Військово-патріотичне виховання старшокласників засобами бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко, К. М. Кукушкін // К. : Паливода А. В., 2020. – 1110 с.
34. Єрмоєнко Е. А. Військово-прикладний і бойовий хортинг у системі професійної підготовки допризовної молоді, військовослужбовців та правоохоронців / Е. А. Єрмоєнко, С. С. Полторацький // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28–29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 527–533.
35. Єрмоєнко Е. Всесвітнє українське земляцтво та діаспора у сприянні розвитку бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 56–79.
36. Єрмоєнко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для студентів і курсантів, які займаються бойовим хортингом. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*: зб. наук. праць. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119) 19. С. 71–79.
37. Єрмоєнко Е. А. Кваліфікаційна система бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 155 с.
38. Єрмоєнко Е. А. Комплексне використання потенціалу бойового хортингу для забезпечення національної безпеки України в умовах зовнішньої агресії / Е. А. Єрмоєнко // Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі : зб. тез IV наук.-практ. інтернет-конфе., 25–31 травня 2020 р., м. Ірпінь – м. Хмельницький / Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Хмельницький : Науково-дослідний центр митної справи, 2020. – С. 18–23.
39. Єрмоєнко Е. А. Концепція розвитку бойового хортингу в системі освіти України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, ГС «Національна федерація бойового хортингу України. – К.: ГС «НФБХУ», 2020. – 122 с.
40. Єрмоєнко Е. Медико-біологічні та морфофункціональні особливості бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 112–121.

41. Єрмоєнко Е. Медико-фізіологічні чинники самоконтролю за фізичним навантаженням на тренуваннях з бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури студентів / Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2018. – Вип. 9. – С. 127–138.
42. Єрмоєнко Е. А. Методика викладання бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // *Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України*. – ГС «НФБХУ», 2020. – 890 с.
43. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для позашкільних навчальних закладів : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ун-т ДФС України, [та ін.]. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2020. – 521 с.
44. Єрмоєнко Е. А. Наукове обґрунтування психолого-педагогічних умов виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом [Електронний ресурс] / Е. А. Єрмоєнко // *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт /»* – 2020. – Вип. 3(123). – С.47–56. – Режим доступу : [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3\(123\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3(123).09)
45. Єрмоєнко Е. А. Основоволожні принципи бойового хортингу. *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць*. К. : Паливода А. В. 2018. Вип. 9. С. 22–31.
46. Єрмоєнко Е. А. Особливості самовиховання в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // *Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.].* – Ірпінь, 2020. – С. 40–55.
47. Єрмоєнко Е. А. Особливості фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів засобами бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // *Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.].* – Ірпінь, 2020. – С. 39–42.
48. Єрмоєнко Е. А. Правомірність застосування службово-прикладних прийомів фізичного впливу системи бойового хортингу в екстремальних умовах соціального характеру у межах необхідної самооборони / Е. А. Єрмоєнко // *Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.].* – Ірпінь, 2020. – С. 95–110.
49. Єрмоєнко Е. А. Психічні процеси в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // *Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.].* – Ірпінь, 2020. – С. 63–72.
50. Єрмоєнко Е. А. Система фізичного виховання спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.].* – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 187–205.
51. Єрмоєнко Е. А. Теоретико-методичні засади виховання наполегливості в молодших школярів у процесі занять бойовим хортингом : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ін-т проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 191 с.
52. Єрмоєнко Е. А. Технічна підготовка спортсмена бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // *Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України*. – ГС «НФБХУ», 2020. – 652 с.
53. Єрмоєнко Е. Філософія бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2018. – Вип. 9. – С. 82–104.
54. Єрмоєнко Е. Формування фізичної культури та цінностей здорового способу життя студентської молоді як передумова спортивних успіхів у бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2019. – Вип. 11. – С. 261–274.
55. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
56. Івашковський В. Психомоторика та психо-фізіологічні особливості підготовки спортсменів бойового хортингу / В. Івашковський, Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2017. – Вип. 8. – С. 130–138.
57. Кукушкін К. М. Методика військово-патріотичного виховання школярів у процесі занять бойовим хортингом / К. М. Кукушкін, Е. А. Єрмоєнко // *Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.].* – Ірпінь, 2020. – С. 6–14.
58. Лях В. Інноваційні підходи у боротьбі «Лави на лаву» з учнями козацьких класів і спортсменів бойового хортингу / В. Лях, Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2019. – Вип. 11. – С. 164–176.
59. Методика викладання бойового хортингу для студентів та курсантів закладів вищої освіти правоохоронної спрямованості / Е. Єрмоєнко, В. Чмелюк, В. Гришук, С. Бадьора. // *Теорія і методика хортингу*. – 2019. – Вип. 11. – С. 196–219.
60. Остряньська О. Бойовий хортинг у впровадженні творчих здобутків передового регіонального педагогічного досвіду формування у старших дошкільників соціально-комунікативних умінь у театралізованій діяльності з використанням хортинг-ляльок / О. Остряньська, Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2017. – Вип. 8. – С. 173–186.

61. Петрочко Ж. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у школярів і студентів / Ж. Петрочко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 34–45.
62. Петрочко Ж. В. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. / Ж. В. Петрочко, Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Мін-во молоді та спорту України, Нац. академія педагогічних наук України, Ін-т проблем виховання. – К. : Паливода А. В., 2016. – 544 с.
63. Присяжнюк С. Бойовий хортинг та проблема активного відпочинку спортсменів у різні вікові періоди / С. Присяжнюк, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 206–218.
64. Психологічні та соціальні основи виховання особистості у системі бойового хортингу / Н. Зубалій, М. Зубалій, Е. Єрмоєнко, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 122–129.
65. Пустолякова Л. Бойовий хортинг у системі навчання фізичних вправ загального розвитку та спеціально-підготовчих вправ на заняттях з фізичного виховання у закладах вищої освіти / Л. Пустолякова, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 187–195.
66. Силова підготовка школярів 14-17 років на уроках фізичної культури з елементами бойового хортингу / Е. Єрмоєнко, С. Болтівець, І. Суліма, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 158–165.
67. Сичов С. Бойовий хортинг та особливості оптимізації управління атлетичним тренуванням у процесі спортивної діяльності / С. Сичов, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 219–225.
68. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг у підрозділах державної митної служби для підготовки співробітників до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 7–25.
69. Badiora, S. M., Yeromenko, E. A., Tymchuk, M. V., Yeromenko, V. E. (2018). *Boyovyi khortyng u vprovadzheni naukovo-metodychnoi literatury z rekreatsii i fizychnoi reabilitatsii sportsmeniv pidlitkovoho ta studentskoho viku* [Combat horting in the introduction of scientific and methodological literature on recreation and physical rehabilitation by adolescent and student athletes]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 9 (pp. 190–199). Kyiv: Palyvoda A. V.
70. Boltivets, S. I., Yeromenko, E. A., Ostrianska, O. A., Yeromenko, V. E. (2018). *Boyovyi khortyng yak zasib vykhovannia spravedlyvosti v molodshykh shkoliariv u protsesi hurtkovykh zaniat* [Combat horting as a means of educating justice in junior high school students in the process of group classes]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 9 (pp. 148–160). Kyiv: Palyvoda A. V.
71. Bukhtiyarov, O. A., Yeromenko, E. A., Butok, O. V., Yeromenko, V. E. (2018). *Boyovyi khortyng – sistema natsionalno-patriotychnoho vykhovannia ditey ta molodi* [Combat horting is a system of national-patriotic education of children and youth]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*: Issue 9 (pp. 61–70). Kyiv: Palyvoda A. V.
72. Chmeliuk, V. V., Yeromenko, E. A., Bondarchuk, V. V. (2020). *Boyovyi khortyng u pidrozdilakh derzhavnoi mytnoi sluzhby dlia pidhotovky spivrobotnykiv do protydiv nezakonnomu peremishchenniu tovariv u rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl na skhodi Ukrainy* [Combat horting in the units of the State Customs Service to prepare employees to combat the illegal movement of goods in the areas of the Joint Forces Operation in eastern Ukraine]. *Protydiya Nezakonnomu peremishchenniu tovariv v rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl : tezy dop. nauk.-prakt. seminaru (15 travnia 2020 roku)*. Irpin. Universytet DFS Ukrainy. P. 7–25.
73. Ivashkovskiy, V. V., Yeromenko, E. A. (2017). *Psykhomotoryka ta psykho-fizyologichni osoblyvosti pidgotovky sportsmeniv boyovogo khortyngu* [Psychomotor skills and psycho-physiological features of training of combat horting athletes]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 8 (pp. 130–138). Kyiv: Palyvoda A. V.
74. Gryshchuk, V. L., Yeromenko, E. A., Bukhtiyarov, O. A. (2020). *Boyovyi khortyng yak zasib profesiyno-prykladnoi pidgotovky pravookhorontsiv do vykonannia sluzhbovo-boyovykh zavdan z protydiv kontrabandi u rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl* [Combat horting as a means of professional and applied training of law enforcement officers to perform combat missions to combat smuggling in the areas of the Joint Forces Operation]. *Protydiya Nezakonnomu peremishchenniu tovariv v rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl : tezy dop. nauk.-prakt. seminaru (15 travnia 2020 roku)*. Irpin. Universytet DFS Ukrainy. P. 59–73.
75. Lytvynenko, A. M., Yeromenko, E. A., Ostapenko, O. I., Yeromenko, V. E. (2018). *Boyovyi khortyng u metodytsi vdoskonalennia sylovykh yakosti sportsmeniv riznogo viku* [Combat horting in the method of improving the strength of athletes of different ages]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 9 (pp. 214–222). Kyiv: Palyvoda A. V.
76. Yeromenko, E. A. (2020). *Boyovyi khortyng – profesiyno-prykladnyi vyd sportu pravookhoronnykh organiv Ukrainy : monografia* [Combat horting is a professionally applied sport of law enforcement agencies of Ukraine: monograph]. *Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, Nats. federatsia boyovogo khortyngu Ukrainy*. – К. : GS «NFBKHU», 2020. – 203 p.
77. Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovyi khortyng yak zasib optymizatsii funktsionalnoi pidgotovky studentiv i kursantiv spetsializovanykh zakladiv vyschoi osvity ta spivrobotnykiv pravookhoronnykh organiv* [Combat horting as a means of optimizing the functional training of students and cadets of specialized higher education institutions and law enforcement officers]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 8 (pp. 19–33).
78. Yeromenko, E. A. (2020). *Boyovyi khortyng yak zasib profesiyno-psykholohichnoi pidgotovky spivrobotnykiv*

pravookhoronnykh organiv Ukrainy : monografia [Combat horting as a means of professional and psychological training of law enforcement officers of Ukraine: monograph]. Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, Nats. federatsia boyovogo khortyngu Ukrainy. – K. : GS «NFBKHU», 2020. – 138 p.

79. Yeromenko, E. A. (2019). *Vykhovannia fizychnoi kultury ta osnov zdorovya studentiv u protsesi zanyat boyovym khortyngom* [Education of physical culture and basics of students' health in the process of combat horting] Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Seris No 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports): Sb. scientific works. – K.: Publishing house of National Pedagogical Dragomanov University. – Issue. 10 (118) 19. P. 49–56.

80. Yeromenko, E. A., Kukushkin, K. M. (2020). *Viyskovo-patriotychne vykhovannia starshoklasnykiv zasobamy boyovogo khortyngu : monografia* [Military-patriotic education of high school students by means of combat horting: monograph]. K. : Palyvoda A. V., 2020. 1110 p.

81. Yeromenko, E. A. (2017). *Vsesvitnie ukrainske zemliatstvo ta diaspora u spryianni rozvytku boyovogo khortyngu* [World Ukrainian fellowship and diaspora in promoting the development of combat horting]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 8 (pp. 56–79).

82. Yeromenko, E. A. (2019). *Znachymist tsinnosti fizychnoi kultury ta osnov zdorovya dlya studentiv i kursantiv, yaki zaymayutsya boyovym khortyngom* [Importance of values of physical culture and bases of health for students and cadets who are engaged in combat horting]. Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Seris No 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports): Sb. scientific works. – K.: Publishing house of National Pedagogical Dragomanov University. – Issue. 11 (119) 1. P. 71–79.

83. Yeromenko, E. A. (2020). *Kvalifikatsiyna systema boyovoho khortynhu : monografia* [Qualification system of combat horting: monograph]. Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, Nats. federatsia boyovogo khortyngu Ukrainy. – K. : GS «NFBKHU», 2020. – 155 p.

84. Yeromenko, E. A. (2020). *Kompleksne vykorystannia potentsialu boyovoho khortynhu dlia zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy v umovakh zovnishnioyi agresii* [Comprehensive use of the potential of combat horting to ensure the national security of Ukraine in the face of external aggression]. Aktualni problemy zabezpechennia natsionalnoi bezpeky ta sproshchennia protsedur mizhnarodnoi torhivli : zb. tez IV nauk.-prakt. internet-konf. (m. Irpin – m. Khmelnytskyi, 25-31 travnia 2020 r.). Khmelnytskyi: Naukovo-doslidnyi tsentr mytnoi spravy, 2020. P. 18–23.

85. Yeromenko, E. A. (2020). *Kontseptsiya rozvytku boyovoho khortynhu v systemi osvity Ukrainy : monografia* [The concept of combat horting development in the education system of Ukraine: monograph]. Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, Nats. federatsia boyovogo khortyngu Ukrainy. – K. : GS «NFBKHU», 2020. – 122 p.

86. Yeromenko, E. A. (2020). *Navchalna prohrama z boyovoho khortynhu dlya pozashkilnykh navchalnykh zakladiv : monografia* [Curriculum on combat horting for out-of-school educational institutions: monograph]. Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, [ta in.]. – K. : Palyvoda A. V., 2020. – 521 p.

87. Yeromenko, E. A. (2020). *Navchalna prohrama z boyovoho khortynhu dlya uchniv 1–11 klasiv zakladiv zagalnoi serednyoi osvity* [Combat horting curriculum for students of grades 1–11 of general secondary education institutions]: training manual.– Kyiv: Palyvoda A. V.. p. 280.

88. Yeromenko, E. (2020). *Naukove obhruntuvannia psyholoho-pedahohichnykh umov vykhovannia fizychnoi kultury ta osnov zdorovya studentiv u protsesi zanyat boyovym khortynhom* [Scientific substantiation of the psychological and pedagogical conditions of education of physical culture and fundamentals of students' health in the process of combat horting]. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and Pedagogical Problems of Physical Culture (physical Culture and Sports)*, (3(123), 47-56. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3\(123\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3(123).09).

89. Yeromenko, E. A. (2020). *Osoblyvosti fizychnoi i psykhologichnoi pidgotovky ta formuvannia profesiynykh yakosti kursantiv i pratsivnykiv pravookhoronnykh organiv zasobamy boyovoho khortynhu* [Features of physical and psychological training and formation of professional qualities of cadets and law enforcement officers by means of combat horting]. *Protydiya Nezakonnomu peremischenniu tovariv v rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl : tezy dop. nauk.-prakt. seminaru (15 travnia 2020 roku)*. Irpin. Universytet DFS Ukrainy. P. 39–42.

90. Ostapenko, O. I., Zubaliy, M. D., Yeromenko, E. A., Tymchyk, M. V. (2017). *Boyovyi khortyng yak zasib formuvannia v shkolariv fizychnykh zdibnosti yak osnovy tverezogo sposobu zhyttia v maybutniy zhyttediyalnosti* [Combat horting as a means of forming physical abilities in schoolchildren as the basis of a sober lifestyle in future life]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 8 (pp. 166–172). Kyiv: Palyvoda A. V.

91. Ostrianska, O. A., Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovyi khortyng u vprovadzheni tvorchykh zdotukiv peredovogo regionalnogo pedagogichnogo dosvidu formuvannia u starshykh doshkilnykiv sotsialno-komunikatyvnykh umin u teatralizovaniy diyalnosti z vykorystanniam khortyng-lialioik* [Combat horting in the implementation of creative achievements of advanced regional pedagogical experience in the formation of senior preschoolers' social and communicative skills in theatrical activities with the use of horting puppets]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 8 (pp. 173–186). Kyiv: Palyvoda A. V.

92. Paranytsia, S. P., Yeromenko, E. A., Kolomoyets, H. A., Yeromenko, V. E. (2018). *Boyovyi khortyng – fundamentalnyi oseredok voinskykh tradytsiy ukrainskoi zemli* [Combat horting is a fundamental center of military traditions of the Ukrainian land]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 9 (pp. 102–111). Kyiv: Palyvoda A. V.

93. Petrochko, Zh. V., Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovyi khortyng yak zasib vykhovannia patriotyzmu u shkolariv i studentiv* [Combat horting as a means of educating patriotism in schoolchildren and students]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu: Issue 8* (pp. 34–45). Kyiv: Palyvoda A. V.
94. Petrochko, Zh. V. & Yeromenko, E. A. (2016). *Khortynh – shkola syly i tchesti yunoho ukrainsia* [Horting is the school of power and honor of young Ukrainian]. Kyiv: Palyvoda A. V.
95. Prysiazhniuk, S. I., Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovyi khortyng ta problema aktyvnogo vidpochynku sportsmeniv u rizni vikovi periody* [Combat horting and the problem of active recreation of athletes at different ages]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu. Issue 8* (pp. 206–218). Kyiv: Palyvoda A. V.
96. Sychov, S. O., Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovyi khortyng ta osoblyvosti optymizatsii upravlinnia atletychnym trenuvanniam u protsesi sportyvnoi diyalnosti* [Combat horting and features of optimization of athletic training management in the process of sports activity]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu. Issue 8* (pp. 219–225). Kyiv: Palyvoda A. V.
97. Zubaliy, N. P., Zubaliy, M. D., Yeromenko, E. A., Yeromenko, V. E. (2017). *Psykhologichni ta sotsialni osnovy vykhovannia osobystosti u systemi boyovogo khortyngu* [Psychological and social bases of personality education in the system of combat horting]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu. Issue 8* (pp. 122–129). Kyiv: Palyvoda A. V.
98. Bila, V. R., Yeromenko, E. A., Gryshchuk, V. L., Bukhtiyarov, O. A. (2019). *Boyovyi khortyng u program navchannia i profesiyno-prukladnoi pidgotovky kursantiv pravookhoronnykh spetsialnestei zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy* [Combat horting in the program of training and professional and applied training of cadets of law enforcement specialties of higher education institutions of Ukraine]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu: Issue 11* (pp. 6–19). Kyiv: Palyvoda A. V.
99. Chmeliuk, V. V., Yeromenko, E. A., Bila, V. R., Bondarchuk, V. V., Bobik, S. P. (2020). *Boyovyi khortyng u systemi pidgotovky spivrobotnykiv pravookhoronnykh orhaniv do protydii nezakonnomu peremishchenniu tovariv u rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl* [Combat horting in the system of training law enforcement officers to combat the illegal movement of goods in the areas of the joint forces operation] / Shliakhy udoskonalennia profesiynykh kompetentnosti fakhivtsiv v umovakh syohodennia : mater. mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konf. 28-29 travnia 2020 r. / Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Derzh. nauk. ustanova «Instytut modernizatsii zmistu osvity», [ta in.]. – Kyiv. – P. 513–527.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНИЙ ВИД СПОРТУ УКРАЇНИ – БОЙОВИЙ ХОРТИНГ

Єрьоменко Е. А.,
Чмелюк В. В.,
Біла В. Р.,
Грищук В. Л.,
Бухтіяров О. А.

*Факультет підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції Університету ДФС України*

Актуальність наукового дослідження. У культуру українського народу входить створений ним вид спорту бойовий хортинг. Він є наступником бойових мистецтв стародавньої України [1–13; 18–29]. Протягом століть ці бойові мистецтва, як бойова культура та навички, супроводжують у повсякденному житті дітей і дорослих, виробляють в українців життєво важливі якості: витривалість, силу, спритність, швидкість, прищеплюють чесність, справедливість і гідність. Багато з них мають багатовікову історію: вони збереглися до наших днів у вигляді бойового хортингу з часів глибокої старовини, передавалися з покоління в покоління, вбираючи в себе кращі національні традиції українців. Вони удосконалювалися в міру господарської діяльності людини, у міру вдосконалення її розуму. Національні спортивні традиції українців залежали від багатьох факторів: ландшафту, клімату, природи тощо.

НАШІ АВТОРИ

- Антоненко Сергій Анатолійович** кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, майстер спорту України
- Бабурнич Сергій Антонович** віце-президент Національної федерації бойового хортингу України, президент Дніпропетровської обласної федерації бойового хортингу, майстер спорту України з хортингу
- Бадьора Сергій Миколайович** кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України,
- Біла Вікторія Русланівна** кандидат юридичних наук, доцент, заступник начальника з навчально-методичної роботи Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, підполковник податкової міліції
- Брухно Юрій Сергійович** старший інспектор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, лейтенант податкової міліції, майстер спорту України з хортингу
- Бобік Семен Петрович** заступник начальника з виховної роботи Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України
- Боднарчук Олег Григорович** доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри господарського права та процесу Навчально-наукового інституту права Університету державної фіскальної служби України
- Бондарчук Віталій Вікторович** заступник начальника факультету з організаційної роботи Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, кандидат юридичних наук, полковник податкової міліції
- Боровець Наталія Олександрівна** Інспектор відділу виховної роботи Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України
- Буток Олена Володимирівна** старший викладач кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, підполковник податкової міліції, майстер спорту України
- Бухтіяров Олексій Анатолійович** кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, підполковник податкової міліції, майстер спорту України, учасник бойових дій

Вехтєв Валерій Валерійович	президент Кіровоградської обласної федерації бойового хортингу, майстер спорту України з хортингу, учасник бойових дій
Ганчева Владислава Ігорівна	співробітник відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту позашкільної освіти та виховної роботи ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України
Гарбовський Леонід Антонович	доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, кандидат юридичних наук, доцент
Гречаний Олександр Миколайович	учитель-методист фізичної культури Київської інженерної гімназії, перший віце-президент Національної федерації бойового хортингу України, майстер спорту України з хортингу
Грищук Віктор Леонідович	кандидат юридичних наук, начальник кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, підполковник податкової міліції, майстер спорту України з хортингу, учасник бойових дій
Дервянко Вікторія Василівна	завідуючий сектором наукового та навчально-методичного забезпечення змісту суспільної, громадської та технологічної освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України, майстер спорту України з хортингу
Деркач Оксана Вікторівна	провідний фахівець кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України
Єрмоєнко Вероніка Едуардівна	майстер спорту України з хортингу, студентка Національного медичного університету імені О. О. Богомольця та військової кафедри Всеукраїнської військової медичної академії, студентка Навчально-наукового інституту спеціальної фізичної і бойової підготовки та реабілітації Університету державної фіскальної служби України, член національної збірної команди України з хортингу, чемпіонка України з хортингу.
Єрмоєнко Едуард Анатолійович	кандидат педагогічних наук, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, член кафедри ЮНЕСКО «Превентивна освіта і соціальна політика», Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, майстер спорту України міжнародного класу, Заслужений тренер України, президент Всесвітньої федерації бойового хортингу, учасник бойових дій
Зверєв Антон Віталійович	інспектор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України, майстер спорту України, капітан податкової міліції

Ільницький Іван Романович	лікар вищої категорії, віце-президент Національної федерації бойового хортингу України, майстер бойового хортингу, інструктор
Карасевич Сергій Анатолійович	президент Київської обласної федерації бойового хортингу, учитель фізичної культури і захисту України загальноосвітньої школи № 169 м. Києва, майстер спорту України з хортингу
Кіблицький Руслан Валерійович	президент Київської міської федерації бойового хортингу, лікар швидкої медичної допомоги м. Києва, майстер спорту України з хортингу
Коломоєць Галина Анатоліївна	науковий співробітник відділу цифрової освіти та ІКТ ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, майстер спорту України з хортингу, керівник Всеукраїнського проекту «Розвиток соціальної згуртованості суб'єктів освітнього процесу»
Колос Микола Анатолійович	завідувач кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я людини, кандидат наук з фіз. вих. та спорту, доцент, Заслужений тренер України з хортингу, майстер спорту України з хортингу
Кольченко Анастасія Павлівна	старший інспектор з особливих доручень кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, підполковник податкової міліції
Кузора Іван Васильович	старший викладач Київського університету імені Бориса Грінченка, президент Федерації військово-патріотичного хортингу України, майстер спорту України з хортингу
Кукушкін Костянтин Миколайович	головний спеціаліст відділу з питань державної служби, професійного навчання та урядових нагород Департаменту кадрового забезпечення Секретаріату Кабінету Міністрів України, учасник бойових дій
Литвиненко Андрій Миколайович	доцент кафедри фізичного виховання та спорту Харківського національного університету радіоелектроніки, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, перший віце-президент Харківської обласної федерації бойового хортингу
Ляховець Олеся Олександрівна	кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
Мухін Олександр Анатолійович	інспектор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України, лейтенант податкової міліції, майстер спорту України з хортингу
Оржеховська Валентина Михайлівна	доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи, Університету Григорія Сковороди в Переяславі, кандидат у майстри спорту України з хортингу
Остапенко Олександр Іванович	завідувач лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, кандидат у майстри спорту України з хортингу
Параниця Сергій Павлович	професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України, кандидат юридичних наук, доцент, кандидат юридичних наук, учасник бойових дій

Наукове видання

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

(українською, російською та англійською мовами)

*Матеріали міжнародної
науково-практичної конференції*

14-15 липня 2020 р., м. Ірпінь, Університет ДФС України

Частина 2

Колектив авторів
Друкується в авторській редакції

Упорядник: Е. А. Єрмоменко

Підписано до друку 29.08.2020 р.
Формат 84x108/16
Умов. друк. арк. 91,56

Папір офсетний
Друк офсетний
Гарнітура Times

Зам. № 0238
Наклад 50 пр.

Підготовлено до друку Видавничо-поліграфічним центром Університету ДФС України.
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції (серія ДК № 5104 від 20.05.2016 р.)

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ